

سطح حق الزحمه حسابرسی در ایران

یک نگرانی آشنا

دکتر مجید رستگارپویانی

حق الزحمه خدمات حسابرسی یکی از جنبه‌های کلیدی و حیاتی در فرایند ارزیابی و نظارت بر صورتهای مالی سازمانها و شرکتها است. این موضوع نه تنها به تامین هزینه‌های خدمات حسابرسی کمک می‌کند، بلکه بر کیفیت و دقت کار حسابرسان نیز تاثیر بسزایی دارد. حق الزحمه عادلانه و مناسب می‌تواند انگیزه‌ای برای حسابرسان باشد تا با جدیت بیشتری به انجام وظایف خود پرداخته و از روشهای حرفه‌ای و استانداردهای بالای حسابرسی پیروی کنند. علاوه بر این، تعیین حق الزحمه مناسب می‌تواند به جذب و نگهداری حسابرسان با تجربه و ماهر کمک کند. در دنیای پیچیده مالی امروز، وجود حسابرسان با صلاحیت و با توانمندی بالا برای اطمینان از صحت اطلاعات مالی و شفافیت گزارشهای مالی بسیار مهم است، لذا حق الزحمه حسابرسی به‌عنوان عاملی موثر در ارتقاء کیفیت خدمات حسابرسی نقش مهمی ایفا می‌کند. بنابراین، تعیین حق الزحمه خدمات حسابرسی بر اساس معیارهای منطقی و مناسب از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

طرح روشن تر چالشهای حق الزحمه حسابرسی

به‌رغم اهمیت فراوانی که حق الزحمه حسابرسی بر ارتقای کیفیت خدمات حسابرسی، افزایش اطمینان از صحت اطلاعات مالی و شفافیت در گزارش‌دهی و جذب و نگهداری حسابرسان با تجربه و ماهر دارد، اما تعیین حق الزحمه حسابرسی یکی از موضوعات چالش برانگیز در حوزه حسابرسی است که همواره مورد توجه حسابرسان، صاحبکاران و نهادهای نظارتی بوده

۴۲۷۰ همت است. اگر مبلغ قراردادهای حسابرسی در ایران با استانداردهای اروپایی که کمتر از اروپا و آمریکا است تعیین شود، تنها برای رسیدگی به صورتهای مالی جداگانه‌ی ۳۶۲ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، حق الزحمه حسابرسان بالغ بر ۵/۶ همت خواهد بود که این مبلغ بدون در نظر گرفتن حق الزحمه لازم برای رسیدگی به صورتهای مالی تلفیقی این شرکتها است. این درحالیست که طبق آخرین آمار منتشر شده در وبسایت جامعه حسابداران رسمی ایران، مجموع درآمد موسسات حسابرسی ایران در سال ۱۴۰۲ معادل ۴/۸ همت بوده که حاصل رسیدگی به بیش از ۳۵۰۰۰ شرکت است و اگر درآمد سازمان حسابرسی که مسئولیت رسیدگی به حدود ۷۰۰ شرکت را بر عهده داشته به مبلغ یاد شده اضافه گردد، به سختی به مبلغ ۵/۶ همتی خواهد رسید که طبق استانداردهای اروپایی تنها برای حسابرسی ۳۶۲ شرکت بورسی، آن هم بدون در نظر گرفتن حق الزحمه رسیدگی به صورتهای مالی تلفیقی باید پرداخت شود.

انتظارات

با مقایسه صورت گرفته بین استاندارد تعیین حق الزحمه حسابرسی بر مبنای درصدی از درآمد شرکتهای تحت رسیدگی، بدیهی است که وضعیت حق الزحمه حسابرسان در ایران در وضعیت بسیار نامطلوبی قرار دارد که این موضوع به شدت بر کیفیت خدمات حسابرسی و اعتبار و اعتماد عمومی به حرفه حسابرسی تأثیر منفی به جا خواهد گذاشت. با توجه به تحولات سریعی که در حوزه فناوری در سالهای اخیر به وقوع پیوسته است، ضرورت سرمایه‌گذاری موسسات حسابرسی ایرانی برای دستیابی و به‌کارگیری فناوریهای نوین در فرایند عملیات حسابرسی بیش از پیش احساس می‌شود که تبعاً با این سطح از درآمد و حق الزحمه‌ای که موسسات در قبال خدمات حسابرسی دریافت می‌کنند این امکان برای آنها بسیار دور از دسترس است؛ که این امر خود به کاهش بیشتر کیفیت خدمات حسابرسی و اعتماد عمومی منجر خواهد شد، لذا ضرورت توجه و رسیدگی نهادهای ذیربط به منظور رفع موانع و محدودیتهایی که منجر به این وضعیت در حرفه حسابرسی شده است، شدیداً احساس می‌شود.

است. این چالشها ناشی از عوامل متعددی است که بر فرایند حسابرسی تأثیر می‌گذارند. از یک سو، تنوع نیازهای مشتریان و پیچیدگیهای مختلف در ساختارهای مالی و عملیاتی سازمانها، موجب می‌شود که تعیین یک حق الزحمه استاندارد و عادلانه دشوار باشد. از سوی دیگر، رقابت شدید در بازار خدمات حسابرسی و فشار برای کاهش هزینه‌ها، ممکن است کیفیت خدمات حسابرسی را تحت تأثیر قرار دهد. علاوه بر موارد فوق، تغییرات مداوم در قوانین و مقررات، استانداردهای گزارشگری مالی و پیشرفت فناوری و تأثیر آن بر فرایندهای حسابرسی، بر پیچیدگی این موضوع می‌افزاید.

حسابرسان، صاحبکاران و نهادهای نظارتی باید با دقت و توجه به جزییات، عوامل مختلف موثر در تعیین حق الزحمه حسابرسی را در نظر بگیرند تا بتوانند حق الزحمه‌ای منطقی و متناسب با خدمات ارائه شده را تعیین کنند تا از این طریق دست‌کم به دو هدف مهم دست یابند: اول ایجاد یک تعادل بهینه میان هزینه‌ها و کیفیت خدمات حسابرسی، و دوم حفظ اعتبار و اعتماد عمومی به حرفه حسابرسی و گزارشهای مالی شرکتهای و سازمانها. در رابطه با این موضوع که آیا تعیین حق الزحمه خدمات حسابرسی در ایران به‌گونه‌ای هست که دو هدف مذکور محقق گردد یا خیر نظرات متعددی وجود دارد اما آنچه مسلم است اینکه سطح حق الزحمه خدمات حسابرسی در مقایسه با کشورهای دیگر و حتی بازارهای خدماتی دیگر در ایران بسیار پایین تر است.

مقایسه با سطح بین الملل

طبق بررسی انجام شده توسط فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC)، در ایالات متحده آمریکا حق الزحمه خدمات حسابرسی به‌طور متوسط حدود ۰/۳۹ درصد درآمد شرکتهای مورد رسیدگی حسابرسان می‌باشد؛ این میزان برای کانادا ۰/۲۹ درصد و برای کشورهای اروپایی ۰/۱۳ درصد است که این نسبتها برای شرکتهای کوچکتر بیشتر است. بررسی انجام شده بر روی ۳۶۲ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (شامل بازار اول و دوم) نشان می‌دهد که درآمد این شرکتها طبق صورتهای مالی سالانه که دوره مالی آنها از ابتدای سال ۱۴۰۲ آغاز شده است، در مجموع بالغ بر